

استاد و دایمجلس

در بهار ۱۹۹۲ ایتالیا یکی از چهره‌های درخشان و پرنشاط فرهنگی علمی خود را از دست داد. شخصیتی که بیش از نیم قرن میراث فرهنگی کشورش را در ابعاد گوناگون یاری رساند.

روان شاد استاد دایمجلس^۱ در سه بعد: تحقیق، تعلیم و دفاع مستقیم از میراث فرهنگی در بالاترین سطح خود در کشورش جای داشت. این سه محور اصلی ذهن او را در تمام دوران پرثمر و طولانی فعالیتش به خود مشغول داشت. از یکی برای باور کردن و تحرک بخشیدن به دیگری بهره می‌گرفت. زمانی که به سال ۱۹۳۳ به عنوان کارشناس (مهندس معمار) همکاری خود را با میراث فرهنگی^۲ کشورش آغاز کرد فرصتی استثنائی برایش فراهم آمد تا به طور مستقیم به دنیای جدیدی از ارزشهای تاریخ معماری دست یابد و زوایای ناشناخته‌ای را کشف و عرضه دارد و آنگاه که در سال ۱۹۴۲ امکان تدریس را در دانشکده معماری رم^۳ یافت از توشه بار تجربه خود، در آموزش تاریخ معماری، ویژگیهای ساختمانی، سازه‌ای، سبکی و فضائی بناهای تاریخی دورانهای مختلف تمدن کشورش نهایت بهره را برد.

ارتباط و تماس بلاواسطه او با آثار تاریخی موجب پیدایش روشی در تحقیقات و مطالعات او شد که دستیابی به نتایجی غیرقابل پیش‌بینی را ممکن می‌ساخت.

با درکی عمیق از ارزشهای میراث فرهنگی کشورش در شرائطی بسیار دشوار با نعل مدیریت کل عتیقات و هنرهای زیبا^۴ (بالاترین، مسئولیت در میراث فرهنگی ایتالیا) به سال ۱۹۴۷ به دفاع مستقیم از میراث فرهنگی کشور ایتالیا برخاست و آن زمانی بود که آثار تاریخی میهنش بر اثر جنگ جهانی دوم و سالهای تسلط نازیها بشدت آسیب دیده، و بسیاری از موزه‌ها و گالریها بمباران شده بود، مجموعه‌های بسیاری متلاشی گردیده بود، تعداد زیادی از بنا و بافت‌های تاریخی لطمه دیده و یا ویران گشته بود.

بازسازی میراث فرهنگی ایتالیا را باید مرهون تلاش صبورانه، شهامت‌آمیز و عالمانه او و چهره‌های ماندگاری نظیر کارلو آرگان از جامعه فرهنگی علمی ایتالیا دانست. که تجربیاتشان نه تنها برای کشورشان بلکه برای تمام جهان درسهای ارزنده‌ای در مطالعه و نگهداشت میراث فرهنگی بشری به ارمغان آورد.

پروفسور دانشجویی حتی زمانی (در سال ۱۹۶۰) که کرسی استادی درس مرمت آثار تاریخی را در دانشکده معماری رم را بدست آورد، ارتباط خود را با مدیریت میراث فرهنگی کشورش قطع نکرد و در شورای عالی آن فعالیت داشت و زمانی حتی بین سالهای ۷۷ - ۱۹۷۰ ریاست آن شورا را همزمان با فعالیتهای تحقیقاتی آموزشی به عهده داشت و در این دوران طولانی کار اجرایی موفق شد که ارتباط مستحکمی را بین محیط دانشگاهی و دستگاه اجرایی بوجود آورد و تجربیات بدست آمده را به ویژه در بازسازی میراث فرهنگی کشور به عنوان دست آورد انسان معاصر در تلاش برای حفظ هویت خود تقدیم جامعه فرهنگ دوست بین‌المللی کند. وی در همین راستا در سال ۱۹۵۷ «مدرسه تخصصی مطالعه و مرمت آثار تاریخی»^۶ را در دانشکده معماری رم تأسیس کرد و در بنیانگذاری «مرکز بین‌المللی حفاظت آثار تاریخی» وابسته به یونسکو در رم نقش اساسی ایفا کرد و به همراه یاران جامعه فرهنگی بین‌المللی «شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های تاریخی»^۸ را به سال ۱۹۶۴ بنیان نهاد و اولین رئیس آن بود.

مشاور عالی مؤسسات ملی و بین‌المللی در مرمت بناهای تاریخی کشورهای ایران، لیبی، یوگسلاوی بود و در سال ۱۹۷۳ از سوی یونسکو در ارتباط با کنوانسیون ۱۹۵۴ کمیسریای عالی در کشورهای جنگ‌زده غربی بود.

در سال ۱۹۷۲ به ریاست دانشکده معماری رم برگزیده شد و در همین زمان در سمت رئیس شورای عالی میراث فرهنگی در تدوین منشور و مرمت ایتالیا حضوری فعال داشت.

وی هرچند در سال ۱۹۸۲ پس از نیم قرن فعالیت خستگی‌ناپذیر از سمتهای دانشگاهی و اجرایی به بازنشستگی رفت، ولی تا پایان عمر خود را وقف کارهای تحقیقاتی کرد. ذکر کارهای تحقیقاتی استاد به ویژه در زمینه تاریخ معماری از حوصله این نوشته خارج و خواننده را به منابع منتشر شده در این ارتباط احواله می‌دهیم^۹. ولی یادی از گزیده مقالات او در بین سالهای ۱۹۷۸ - ۱۹۳۳ که با تلاش شاگردانش تحت عنوان «حقیقت معماری» در دو مجلد به چاپ رسیده است را ضروری می‌دانیم^{۱۰}.

مقالات گردآوری شده در این دو مجلد جنگی است از تحقیقات کلیدی استاد در باب تاریخ معماری ایتالیا در دوره‌های کهن، صدر مسیحیت، بیزانس، قرون وسطی، رنسانس و باروک.
یادش گرامی باد.

باقر آیه‌اللغزاده شیرازی

بی‌نویسها:

- 1 - Guglielmo De Angelis d'Ossat (1970 - 1992).
- ۲ - اداره کل عتیقات و هنرهای زیبا (Antichita' e Belle Arti) که در این نوشتار برای سادگی سازمان میراث فرهنگی آورده شده است.
- 3 - Istituto dell' Storia dell' Architettura - Faculta' dell' Architettura Roma.
- ۴ - مانند دید بسیار استثنائی او درباره تأثیر معماری هخامنشی بر معماری نیم قرن پیش از میلاد یونان. مقاله‌ای که ترجمه آن را در همین شماره با ترجمه شیوای دکتر کریمی ملاحظه خواهید کرد.
او بیانی صریح و بی‌تکلف و زنده داشت. گفتار او در «سمینار وجود و آینده مراکز مسکونی تاریخی» که در سال ۱۳۵۰ در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران تحت عنوان «شهرهای به صلیب کشیده شده» ایراد کرد تصویری گویا و غریان از رفتار ناهنجار دوران پهلوی با شهرهای تاریخی ایران بود.
- 5 - Direttore Generale dell' Antichita' e Belle Arti.
- 6 - La Scuola di Perfezionamento per lo Studio e Restauro dei Monumenti.
- 7 - ICCROM.
- 8 - ICOMOS.
- ۹ - یادآور می‌گردد که سالهای شصت سالهای اوج شکل‌گیری تلاشهای فرهنگی برای نجات بخشی میراث فرهنگی در جهان در سال ۱۹۶۴ است که «منشور مرمت ونیز» در کنگره بین‌المللی معماران و مرمتگران با پیامی رسا از رنمانو مدیرکل وقت یونسکو فراهم می‌آید و سندی نانبدگار از این دوران است.
- 10 - Saggi in Onore di Guglielmo de Angelis D'Ossat Quaderni dell' Istituto di Storia dell' Architettura, Roma 1987.
- 11 - G. De Anglis D'Ossat Realtà dell' Architettura apporti alla sua storia/1933-78 a cura di Laura Marucci Daniele Imperi Curucci editore - Roma 1982.

منابع نوشتار

- 1 - Bibliografia degli Scritti di Guglielmo De Anglis D'Ossat a cura di Laura Marucci Saggi in Onore di Guglielmo De Angelis d'Ossat Quaderni dell' Istituto di Storia dell' Architettura
- 2 - Membri dell' Istituto Scomparsi, Roma 1987.
مقاله‌ای منتشر نشده که با اجازه نویسنده از آن بهره گرفته شد و به وسیله خانم مهندس آذر سهیل بدست اینجانب رسیده است.
- ۳ - مقدمه کتاب REALTA' DELL' ARCHITETTURA به زیرنویس شماره ۱۱ مراجعه شود.
- 4 - IL VELTRO' SOC. DANTE ALLEGHIER' 7-2, Anno' 1970 p.141
- ۵ - سمینار بناها و شهرهای تاریخی تحت عنوان: وجود و آینده مراکز مسکونی تاریخی تهران - ۲۰ تا ۲۴ آذرماه ۱۳۵۰ دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران.
- 6 - DAL RESTAURO DEI MONUMENTI AL RESTAURO DEL TERRITORIO FRANCESCO QURRIERI - SANSONI EDITORE NUOVA - FIRENZE 1983

۶- خاطرات نگارنده از استاد از سالهای ۶۶ - ۱۹۶۴ که شاگردش بودم در مدرسه «تخصصی مطالعه و مرمت آثار تاریخی رم» و پس از آن به دلائل تخصصی و علمی با ایشان ارتباط استاد شاگردی داشتم به ویژه در سالهای (۱۹۷۹ - ۱۹۶۴) که در انجام مطالعات و مرمت برخی از بناهای تاریخی کشور مؤسسه ایزمنو و سازمان ملی حفاظت آثار باستانی ایران همکاری داشتند و استاد در نقش مشاور عالی ایزمنو این اقدام را راهنمایی علمی و تخصصی می‌کرد.
با تشکر فراوان از پروفیسور پیه مونتره (وابسته فرهنگی ایتالیا در ایران) و مهندس آذر سهیل که مرا در دسترسی به برخی از منابع فوق یاری دادند.

شپشگاه علم انسانی و مطالعات فرهنگی
مجمع علم انسانی

کتابخانه
مجمع علم انسانی